

José García Montalvo

Catedràtic de la UPF

Professor d'economia a la UPF i director del Center for Research on the Economies of the Mediterranean

ES BUSCA CLASSE MITJANA

La crisi econòmica ha portat molts comentaristes a especular sobre l'extinció de la classe mitjana. Aquesta idea exagerada no és nova: fa molts anys que es parla del declivi de la classe mitjana, especialment quan existeixen dificultats econòmiques. Però, què s'entén per classe mitjana? Aquest concepte és difícil de mesurar, ja que no n'existeix una definició generalment acceptada. Per acabar de complicar les coses, la gran majoria dels ciutadans creuen que pertanyen a la classe mitjana. Les enquestes indiquen que el 70% dels molt rics i

el 45% dels molt pobres tenen la percepció de pertànyer a la classe mitjana. Per exemple, el 78% dels nord-americans es defineixen com a classe mitjana. Per tant, el concepte és molt esquiú, encara que té un gran interès polític: la classe mitjana és el grup de gent que cal convèncer per guanyar unes eleccions en un país desenvolupat.

El segon problema de la majoria de cròniques sobre la classe mitjana és la barreja de conceptes. Es parla indistintament de disminució de la classe mitjana, augment de la desigualtat, augment de la pobresa, etcètera. No

obstant això, aquests conceptes no són equivalents. Moltes vegades s'inclouen al mateix sac des d'una perspectiva orientada per la ideologia. Per exemple, la classe mitjana es podria reduir simplement perquè augmenta el grup amb més renda i no necessàriament per l'augment de la

El 70% dels molt rics i el 45% dels molt pobres tenen la percepció de ser classe mitjana

població amb menys recursos.

Però, què hi diu, l'evidència? Als EUA, país on el concepte de classe mitjana és molt utilitzat pels polítics i on hi ha moltes dades per analitzar-ho, l'evidència assenyalava que la desigualtat ha augmentat, especialment des del 1993. Però les últimes recerques indiquen que aquest augment es correspon amb l'increment de la renda de l'1% més ric de la població. La resta de la distribució de la renda s'ha mantingut pràcticament sense alteració. Als EUA el 10% més ric de la població rebia el 2007 el 50% de la renda creada, mentre que els anys setanta

en rebia el 30%. La major part d'aquest increment ve donat per l'efecte dels més rics entre els rics (l'1% més ric, o els que guanyaven més de 368.000 euros anuals). Això significa que per a l'altre 99% la desigualtat no va augmentar.

A Espanya, l'evidència mostra una situació molt diferent. La desigualtat de la renda va disminuir fins a meitat dels noranta i, des de llavors, s'ha mantingut bastant estable malgrat el ràpid creixement econòmic espanyol. És cert que en el context internacional Espanya té un índex de desigualtat superior a la mitjana de l'OCDE, però en tot cas inferior a països com Itàlia, la Gran Bretanya, Grècia, Irlanda o el Japó. De fet, utilitzant l'Enquesta

de pressupostos familiars, s'observava una modesta caiguda de la desigualtat entre el 2002 i el 2008. La desigualtat només augmenta en dos grups: el grup dels molt rics i el dels molt pobres. Per tant, augmenta la diferència entre els que tenen més i els que tenen menys en el 10% més ric de la població, i també la diferència entre els que tenen més i els que tenen menys renda en el 10% més pobre de la població.

La desigualtat a Espanya només augmenta en dos grups: el dels molt rics i el dels molt pobres

Hi ha algunes hipòtesis, encara no contrastades, sobre la relació entre l'augment de la desigualtat i la crisi econòmica. Rajan, economista de la Universitat de Chicago que el 2005 ja va predir la crisi financera, argumenta en un llibre recent que l'augment de la desigualtat va pressionar el govern dels EUA a afavorir l'accés a crèdits hipotecaris *subprime* a famílies amb baix poder adquisitiu. Aquest objectiu polític va desembocar en l'ensulsiada immobiliària i financera que va conduir a la crisi actual. Per la seva banda, David Moss, de la Harvard Business School, argumenta que el creixement de la renda dels molt rics va incrementar la capacitat d'influència de Wall Street sobre les políti-

ques del govern dels EUA i, particularment, la desregulació financera. A més, l'increment de la riquesa d'alguns dels molt rics va dur d'altres dels molt rics a prendre riscos excessius en les entitats financeres que dirigien per no perdre posicions relatives; la qual cosa també va contribuir a la crisi financera.

Quines conseqüències ha tingut la crisi sobre la distribució de la renda? Stiglitz comentava en

Hi ha hipòtesis, encara no contrastades, sobre la relació entre l'augment de la desigualtat i la crisi

les Jornades del Cercle d'Economia passades que l'economia nord-americana es recuperarà molt lentament perquè la classe mitjana, que és la que més consumeix en proporció amb la seva renda, ha viscut una caiguda més gran en la renda que no pas els rics. Amb tot, l'evidència mostra que la gran recessió del 2007-08 va donar un cop més fort als més rics. Segons Emmanuel Saez, investigador de Berkeley, mentre que el 99% de la població va veure com se li reduïa la renda un 6,9%, pel que fa a l'1% dels més rics la caiguda va ser del 19,7%. Una cosa similar va passar en la crisi del 2001, en què l'1% més ric va perdre el 16,8% de la renda, mentre que la resta hi va perdre un 3,3% de mitjana.